

GENEALOGIE II

Typy dědičnosti v rodokmenu

I. ročník, 2. semestr

v. 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - AD

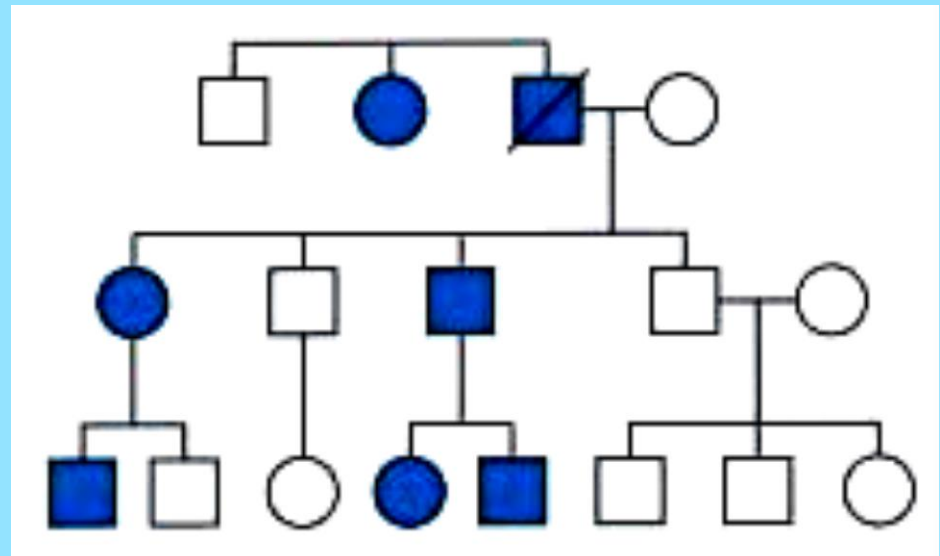
Kritéria:

- jsou postiženy dvě nebo více po sobě následujících generací
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- je pozorován přenos z otce na syna

2

Příklady:

- achondroplazie
- brachydaktylie (více typů)
- polycystická choroba ledvin (vzácně i AR)
- familiární hypercholesterolémie,
- osteogenesis imperfecta

AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - AD

Kritéria:

- jsou postiženy dvě nebo více po sobě následujících generací
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- je pozorován přenos z otce na syna

Příklady:

- **achondroplasie**
- brachydaktylie (více typů)
- polycystická choroba ledvin (vzácně i AR)
- familiární hypercholesterolémie
- osteogenesis imperfecta

Dvojčata,
postižené vpravo

AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - AD

Kritéria:

- jsou postiženy dvě nebo více po sobě následujících generací
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- je pozorován přenos z otce na syna

4

Příklady:

- achondroplazie
- brachydaktylie (více typů)
- polycystická choroba
ledvin (vzácně i AR)
- familiární
hypercholesterolémie
- osteogenesis imperfecta

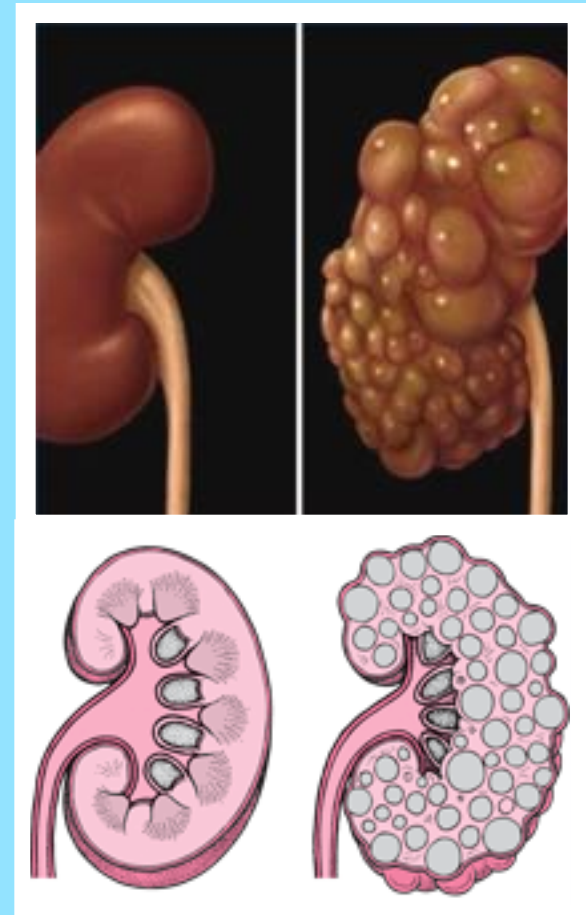
AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - AD

Kritéria:

- jsou postiženy dvě nebo více po sobě následujících generací
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- je pozorován přenos z otce na syna

Příklady:

- achondroplazie
- brachydaktylie (více typů)
- **polycystická choroba ledvin** (vzácně i AR)
- familiární hypercholesterolémie
- osteogenesis imperfecta

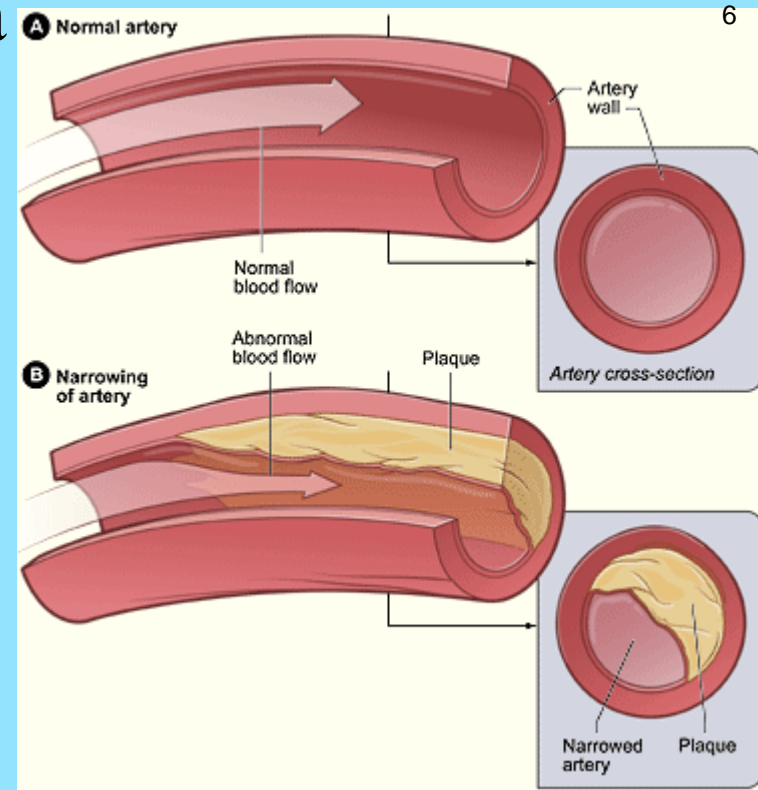
AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - AD

Kritéria:

- jsou postiženy dvě nebo více po sobě následujících generací
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- je pozorován přenos z otce na syna

Příklady:

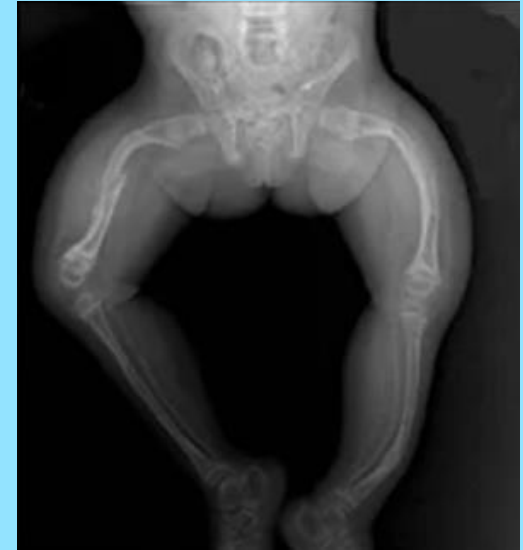
- achondroplazie
- brachydaktylie (více typů)
- polycystická choroba ledvin (vzácně i AR)
- **familiární hypercholesterolémie**
- osteogenesis imperfecta

AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - AD

Kritéria:

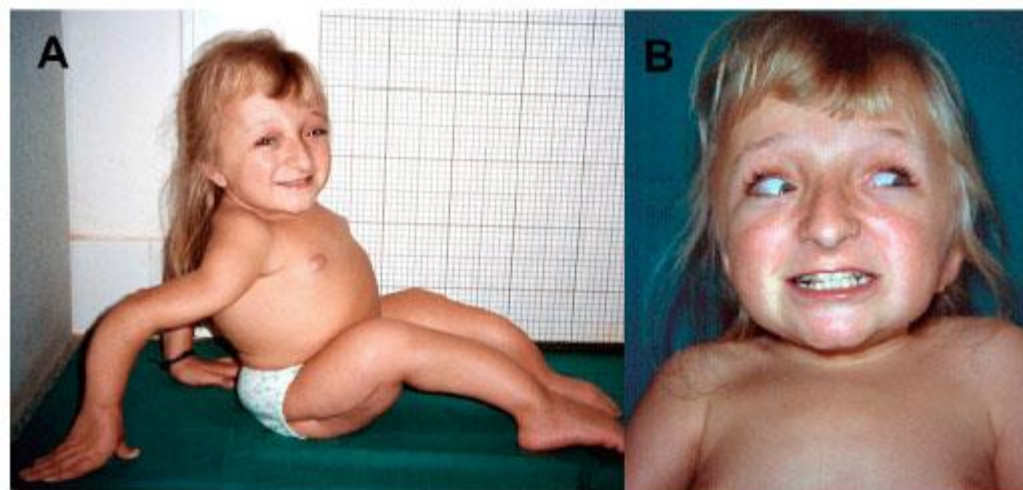
- jsou postiženy dvě nebo více po sobě následujících generací
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- je pozorován přenos z otce na syna

7

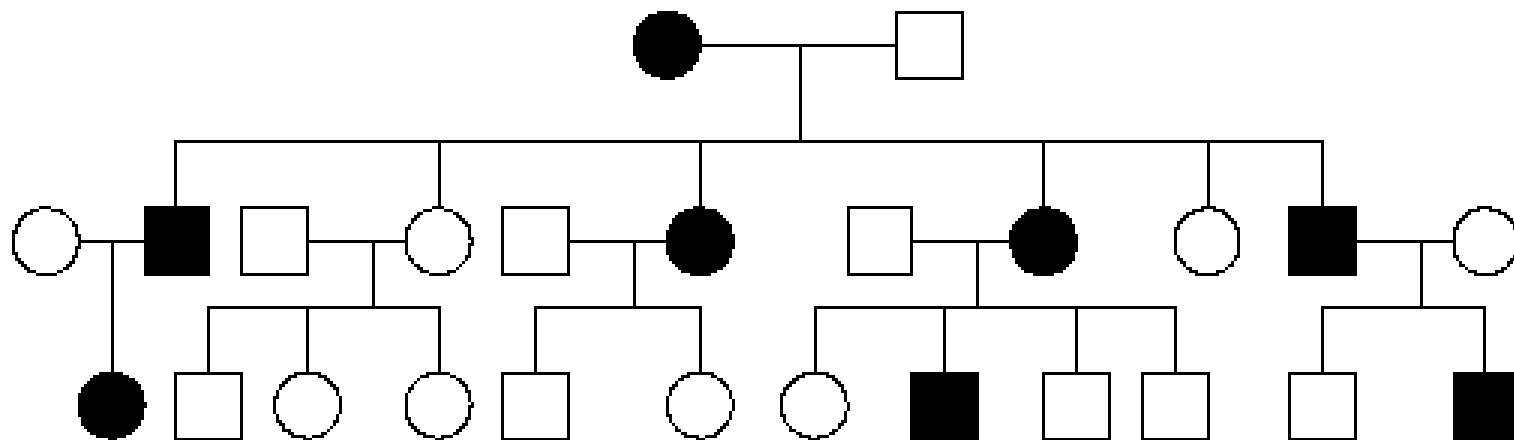
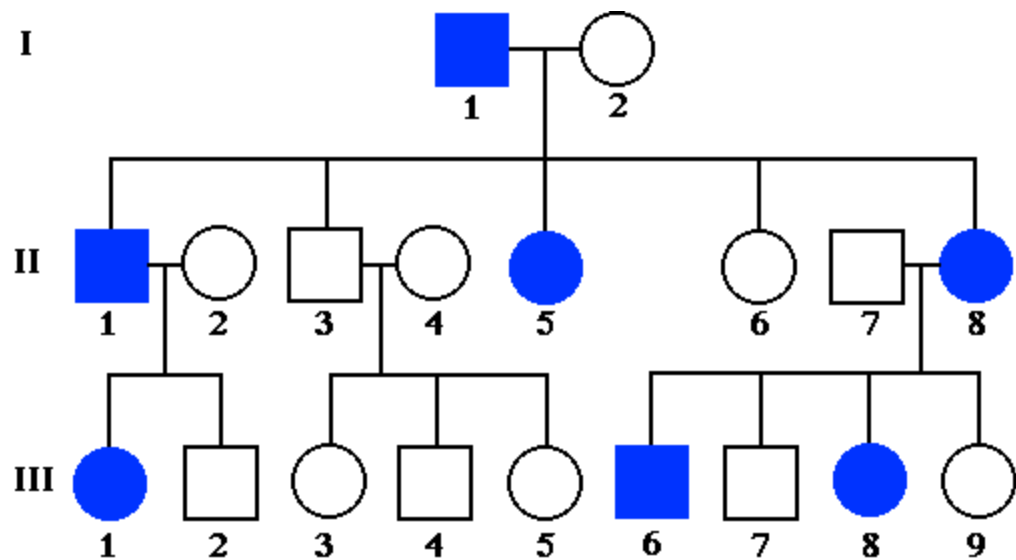
Příklady:

- achondroplasia
- brachydaktylie (více typů)
- polycystická choroba ledvin (vzácně i AR)
- familiární hypercholesterolemie
- osteogenesis imperfecta

AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST

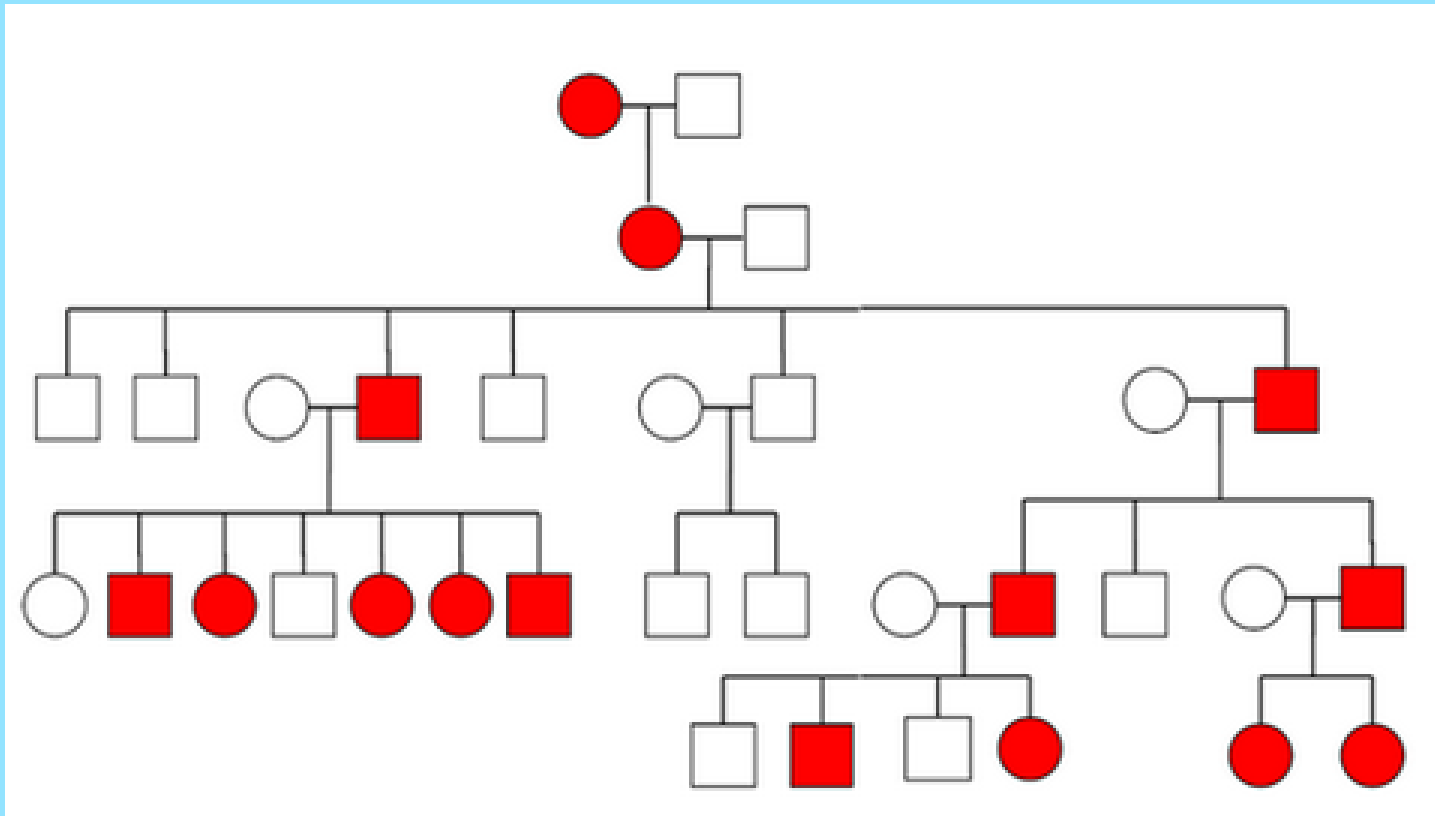
- AD

AUTOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST

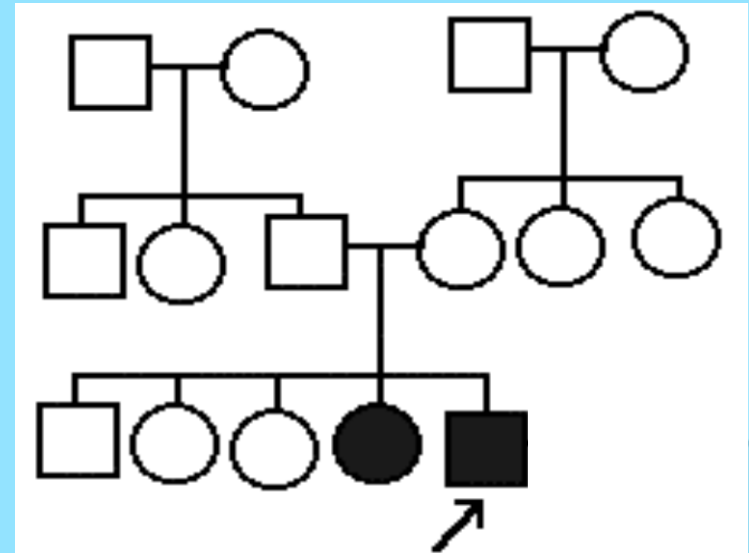
- AD

AUTOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST

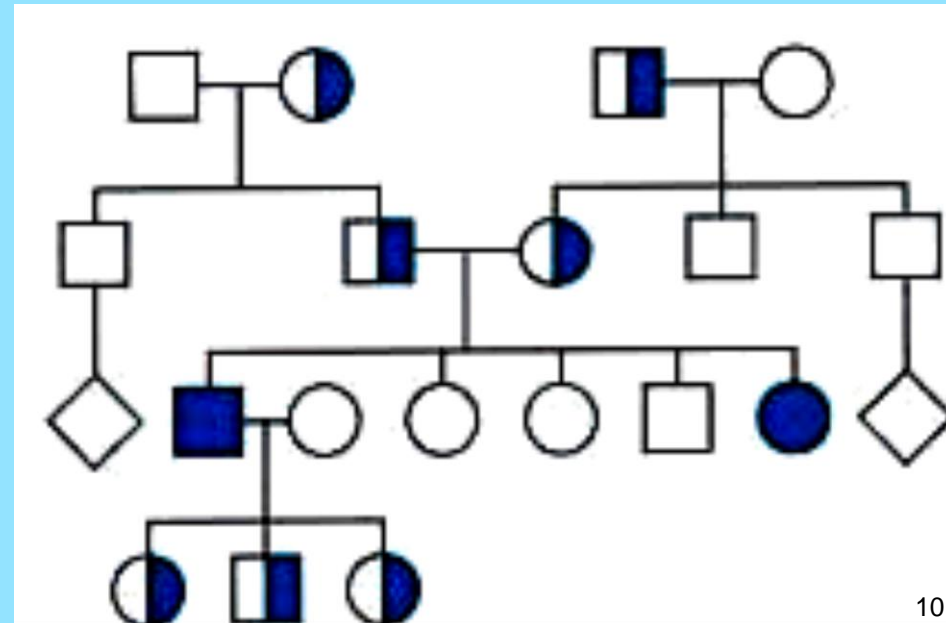
Kritéria: - AR

- porucha postihuje obvykle jen jednu generaci, často sourozence v jedné rodině
- jsou postiženi muži i ženy
- rodiče mohou být příbuzní

Příklady:

- cystická fibrosa pankreatu (mukoviscidosa)
- fenylketonurie
- srpkovitá anémie
- adrenogenitální syndrom

AUTOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST

Kritéria: - AR

- porucha postihuje obvykle jen jednu generaci, často sourozence v jedné rodině
- jsou postiženi muži i ženy
- rodiče mohou být příbuzní

Příklady:

- cystická fibrosa pankreatu (mukoviscidosa)
- fenylketonurie
- srpkovitá anémie
- adrenogenitální syndrom

AUTOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST

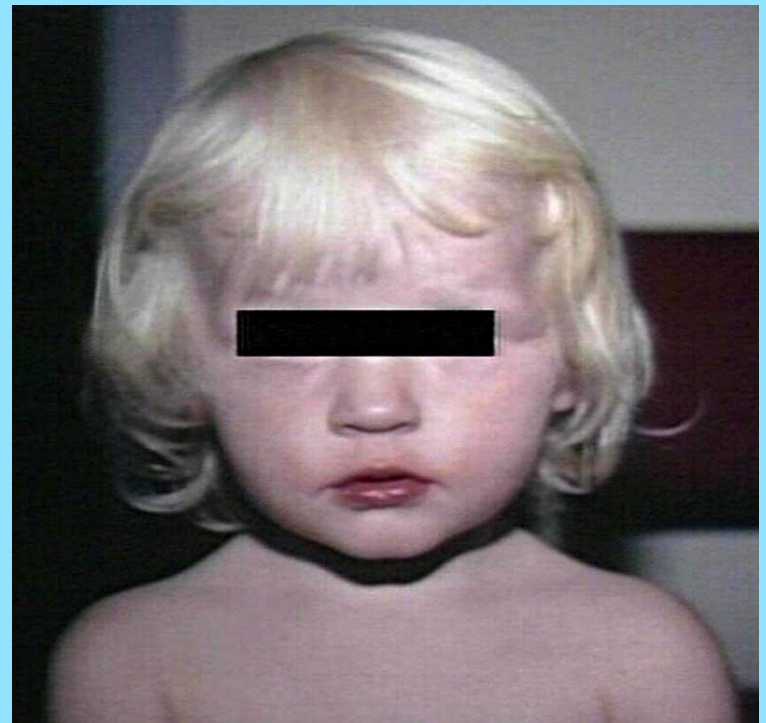
Kritéria: - AR

- porucha postihuje obvykle jen jednu generaci, často sourozence v jedné rodině
- jsou postiženi muži i ženy
- rodiče mohou být příbuzní

Příklady:

- cystická fibrosa pankreatu (mukoviscidosa)
- fenylketonurie
- srpkovitá anémie
- adrenogenitální syndrom

AUTOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST

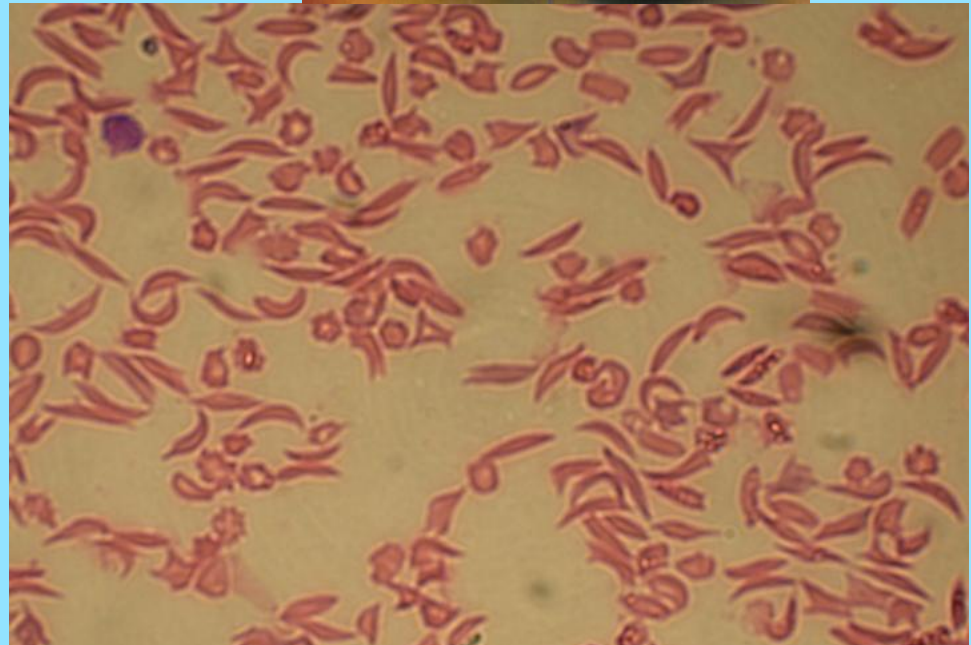
Kritéria: - AR

- porucha postihuje obvykle jen jednu generaci, často sourozence v jedné rodině
- jsou postiženi muži i ženy
- rodiče mohou být příbuzní

Příklady:

- cystická fibrosa pankreatu (mukoviscidosa)
- fenylketonurie
- srpkovitá anémie
- adrenogenitální syndrom

AUTOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST

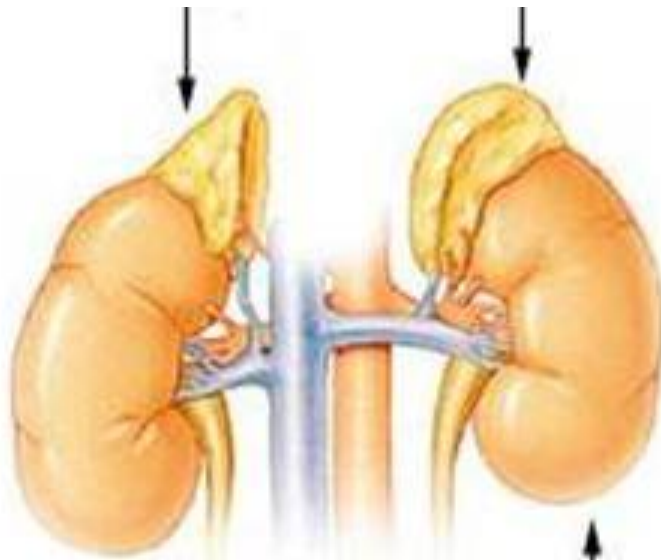
- AR

Kritéria:

- porucha
- je
- so
- jsou p
- rodiče

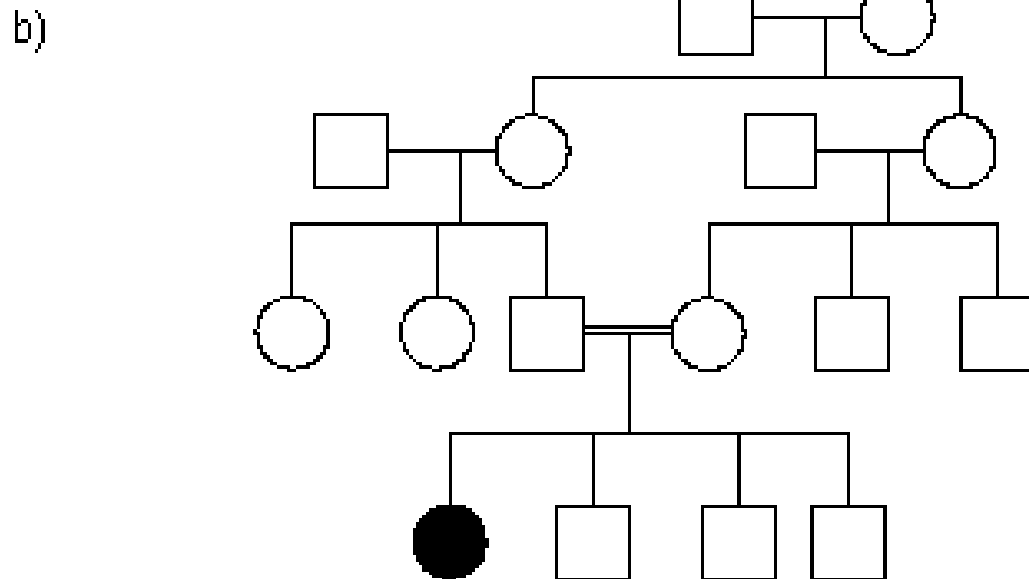
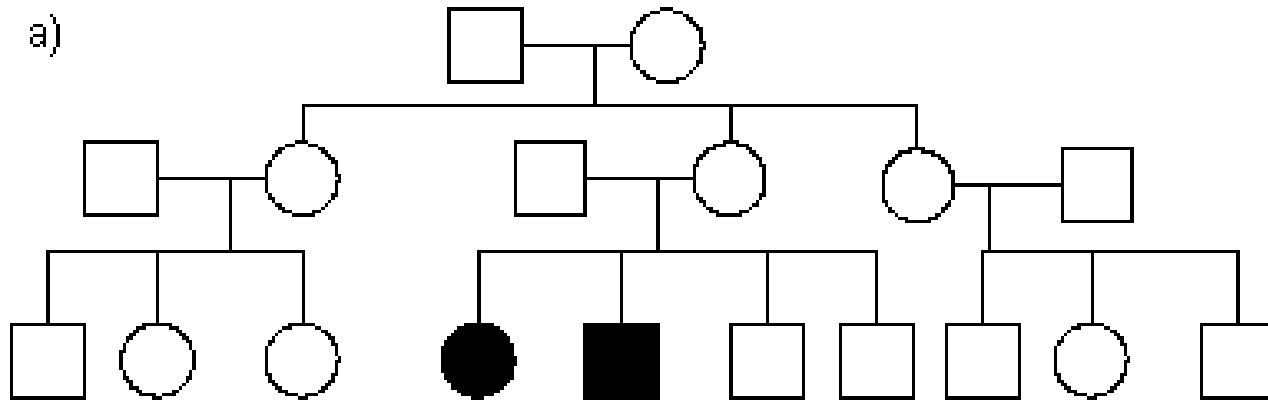
Kongenitální adrenální hyperplazie (CAH),
nejzávažnější forma **Adrenogenitální syndrom**

- ↘ **kortizol:** ↗ stress, ↗ zátěž, ↘ cukr
- ↘ **aldosteron:** ↘ Na^+ , ↗ K^+ , metabolický rozvrat
- ↗ **testosteron:** malformace zevního genitálu u dívek

Příklady

- cystická
- (m
- fenyлке
- srpkoví
- adrenogenitální syndrom = vrozená hyperplázie nadledvin

**AUTOSOMÁLNĚ
RECESIVNÍ
DĚDIČNOST
- AR**

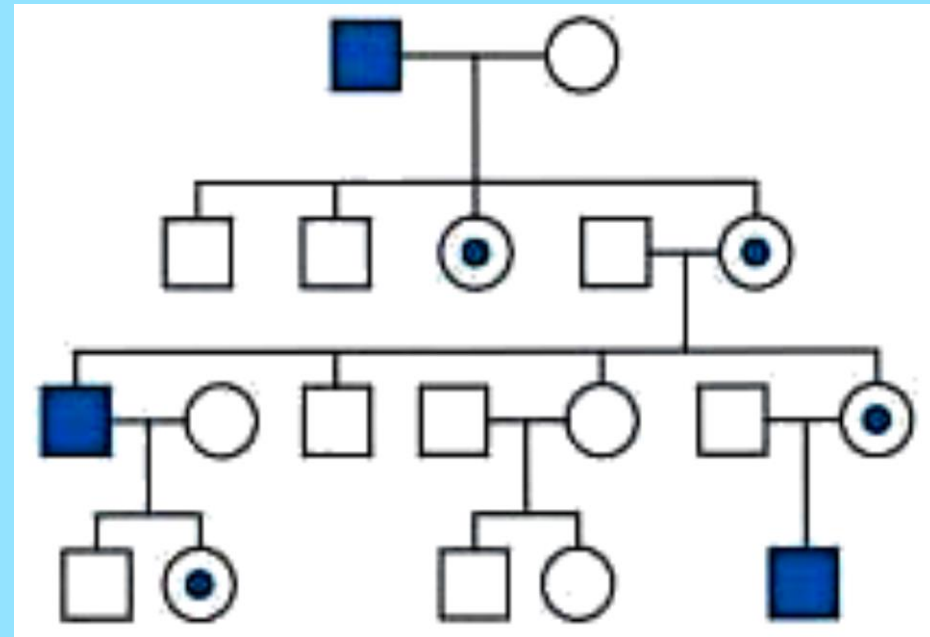
GONOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST - GR

Kritéria:

- téměř výlučně jsou postiženi muži
- nemoc přenášejí nepostižené ženy přenašečky na syny
- přenos z otce na syna není pozorován
- postižení muži mohou přenést znak na vnuky prostřednictvím dcer přenašeček

Příklady:

- hemofilie A, hemofilie B
- muskulární dystrofie Duchennova typu
- barvoslepost
- anhidrotická ektodermální dysplasie

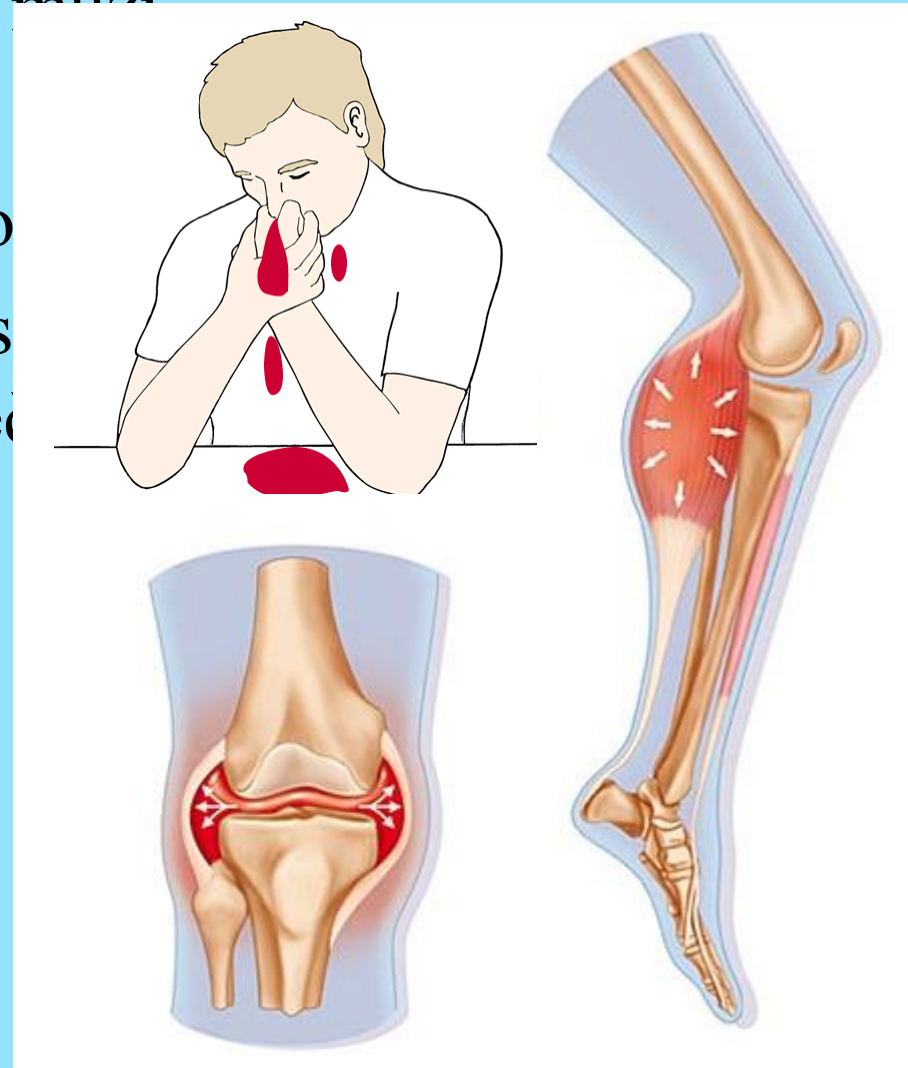
GONOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST - GR

Kritéria:

- téměř výlučně jsou postiženi muži
- nemoc přenášejí nepostižené
- přenos z otce na syna není možné
- postižení muži mohou přenést nemoc prostřednictvím dcer přenašeček

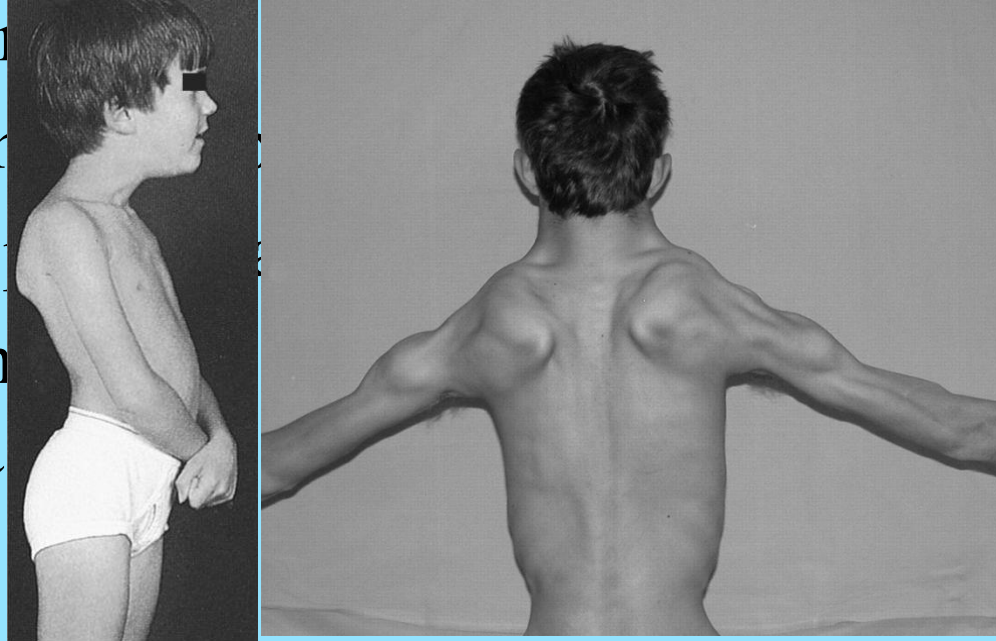
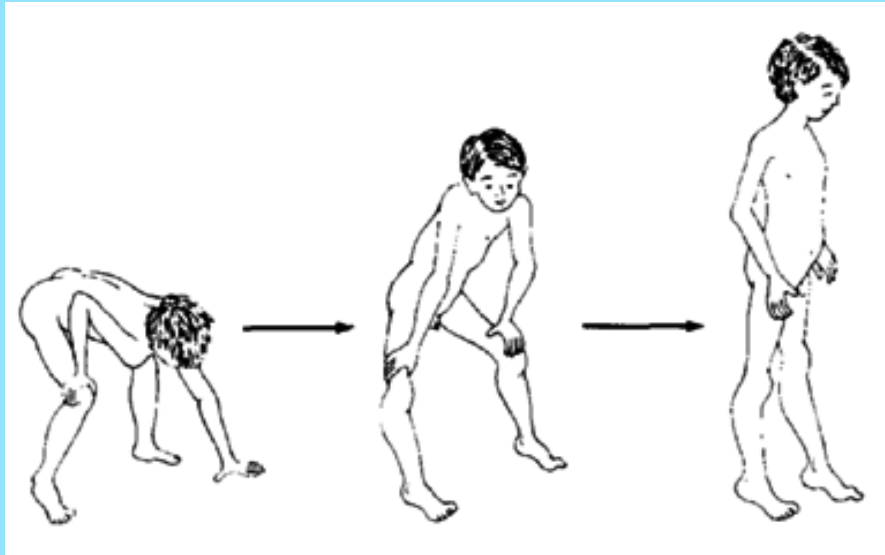
Příklady:

- **hemofilie A, hemofilie B**
- **muskulární dystrofie Duchennova typu**
- **barvoslepost**
- **anhidrotická ektodermální dysplasie**

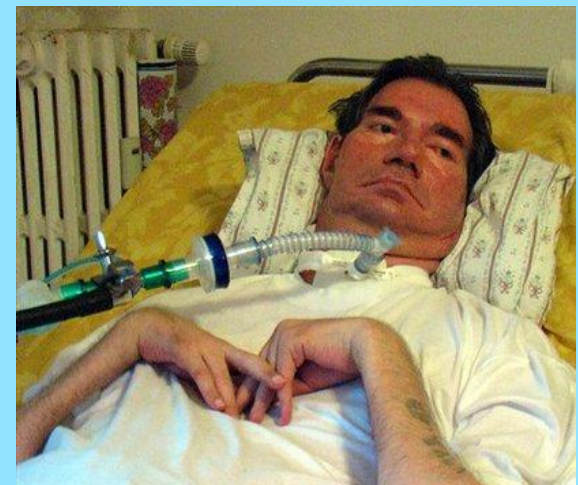
GONOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST - GR

Kritéria:

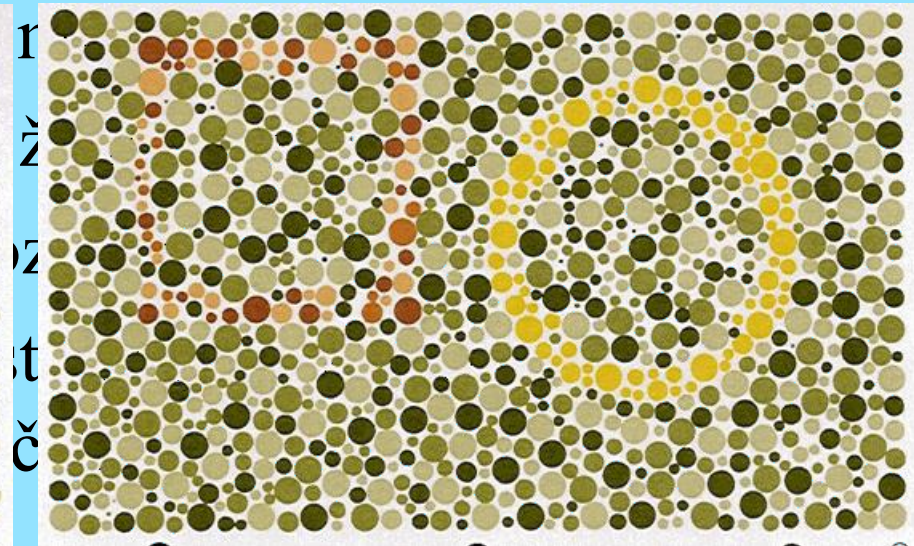
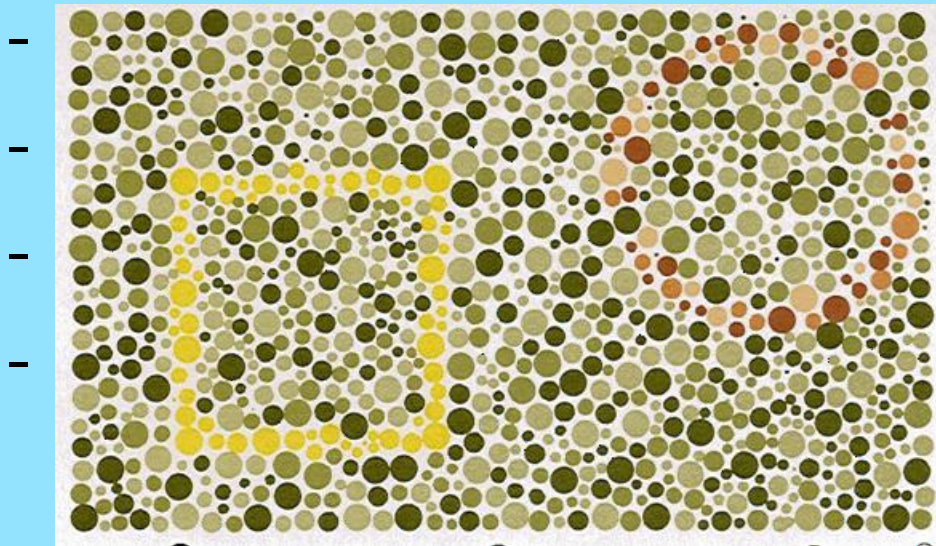
Příklady:

- hemofilie A, hemofilie B
- **muskulární dystrofie Duchennova typu**
- barvoslepost
- anhidrotická ektodermální dysplasie

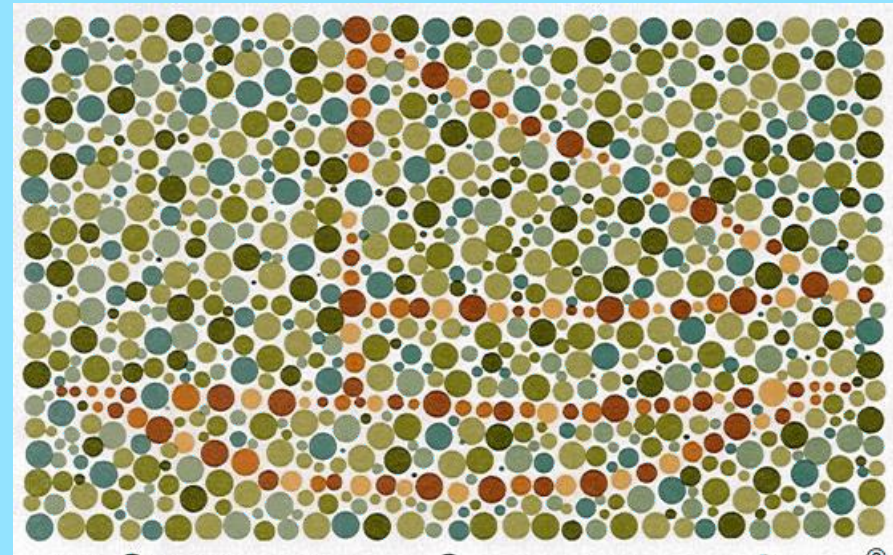
GONOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST - GR

Kritéria:

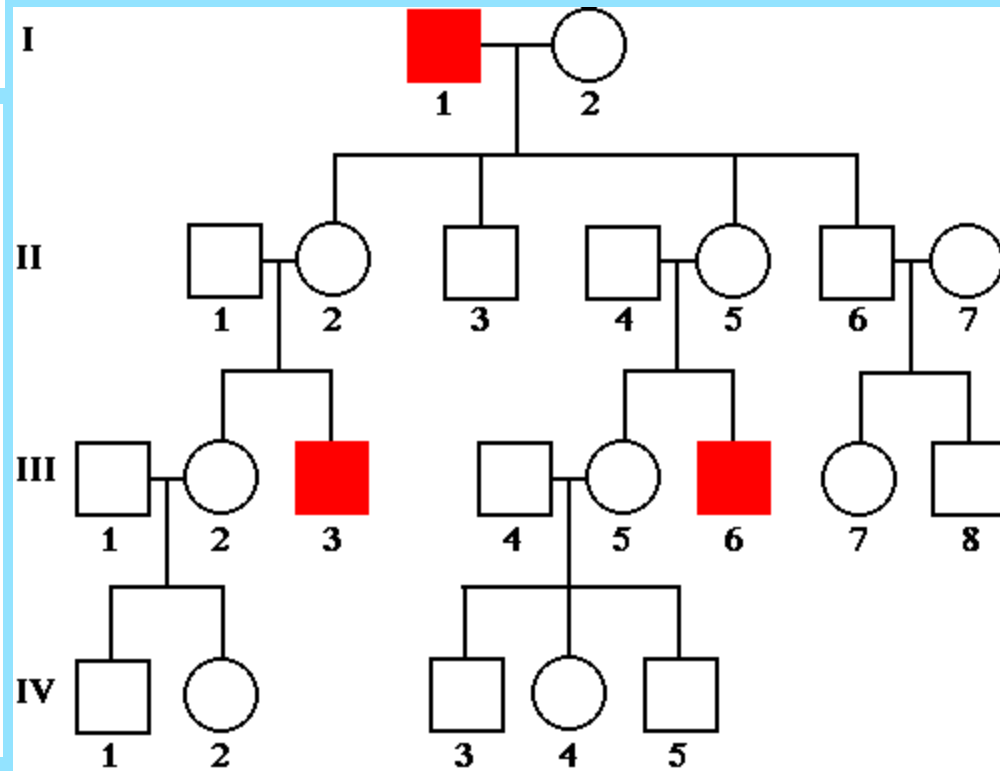
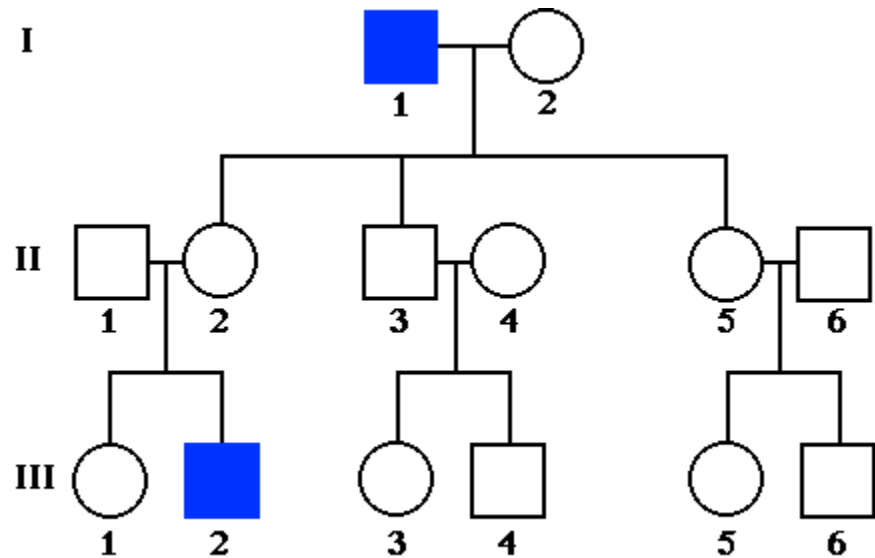
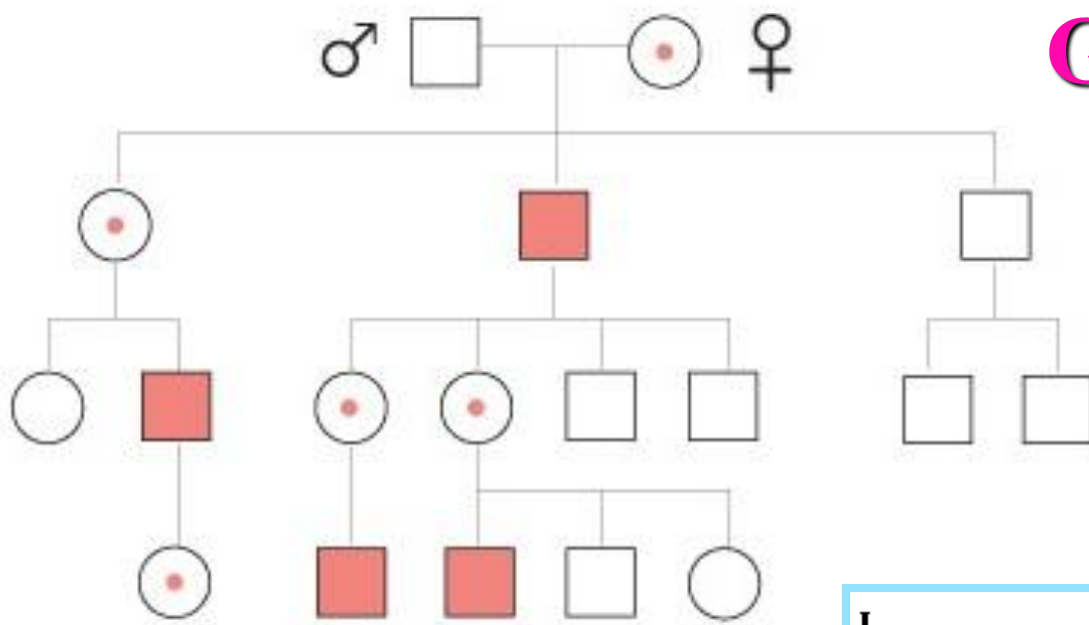

Příklady:

- hemofilie A, hemofilie B
- muskulární dystrofie
Duchennova typu
- **barvoslepost**
- anhidrotická ektodermální
dysplasie

GONOSOMÁLNĚ RECESIVNÍ DĚDIČNOST - GR

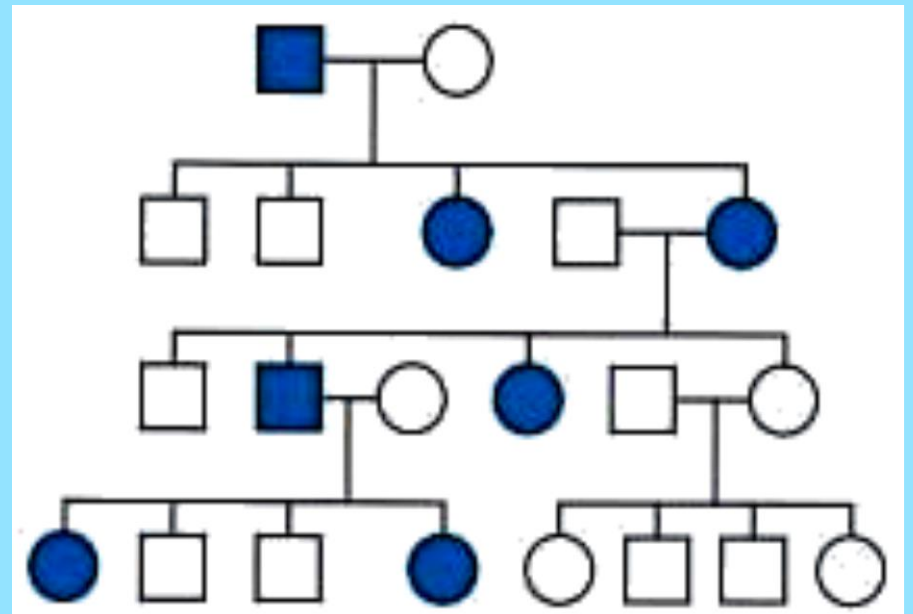
GONOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - GD

Kritéria:

- znak je přenášen z generace na generaci
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnění dále přenášejí
- není pozorován přenos z otce na syna

Příklady:

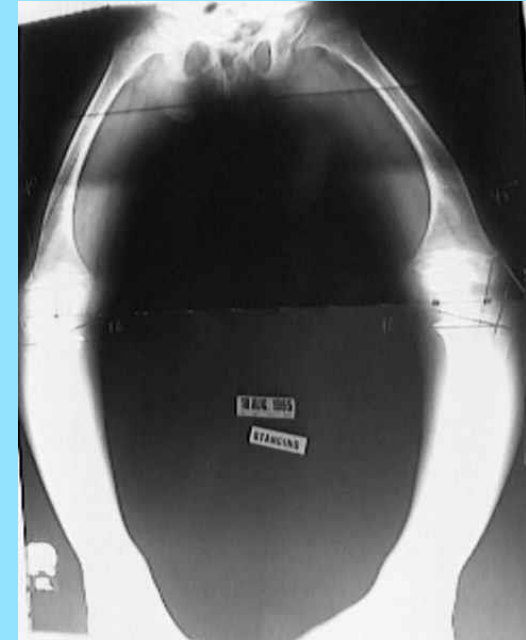
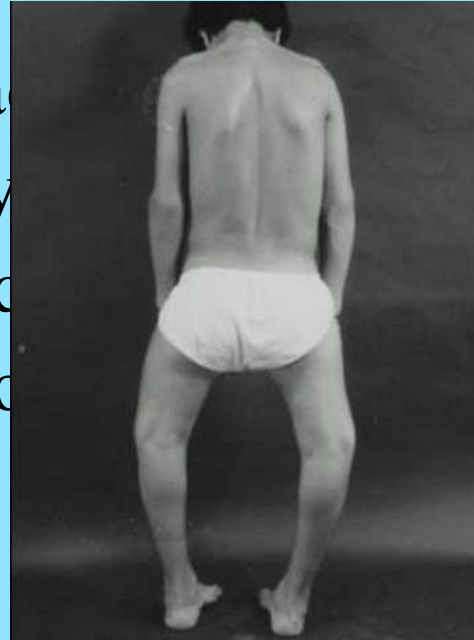
- vitamin D rezistentní rachitis
- incontinentia pigmenti

GONOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - GD

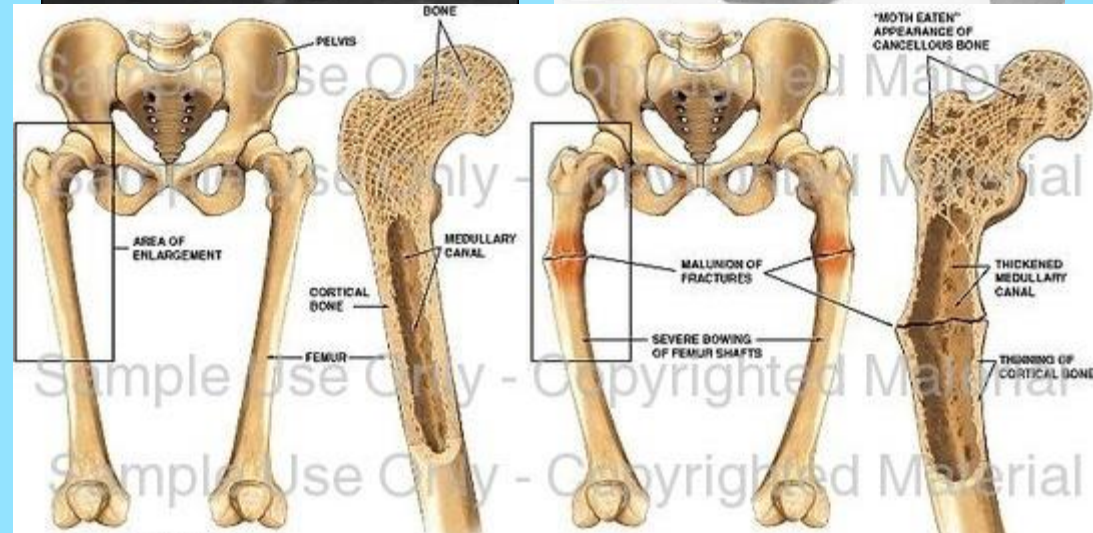
Kritéria:

- znak je přenášen z generace na generaci
- jsou postiženi muži i ženy
- muži i ženy onemocnějí od dětství
- není pozorován přenos z otců na syny

Příklady:

- vitamin D rezistentní rachitis
- incontinentia pigmenti

GONOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - GD

Kritéria:

- znak je přenášeno
- jsou postiženi
- muži i ženy
- není pozorováno

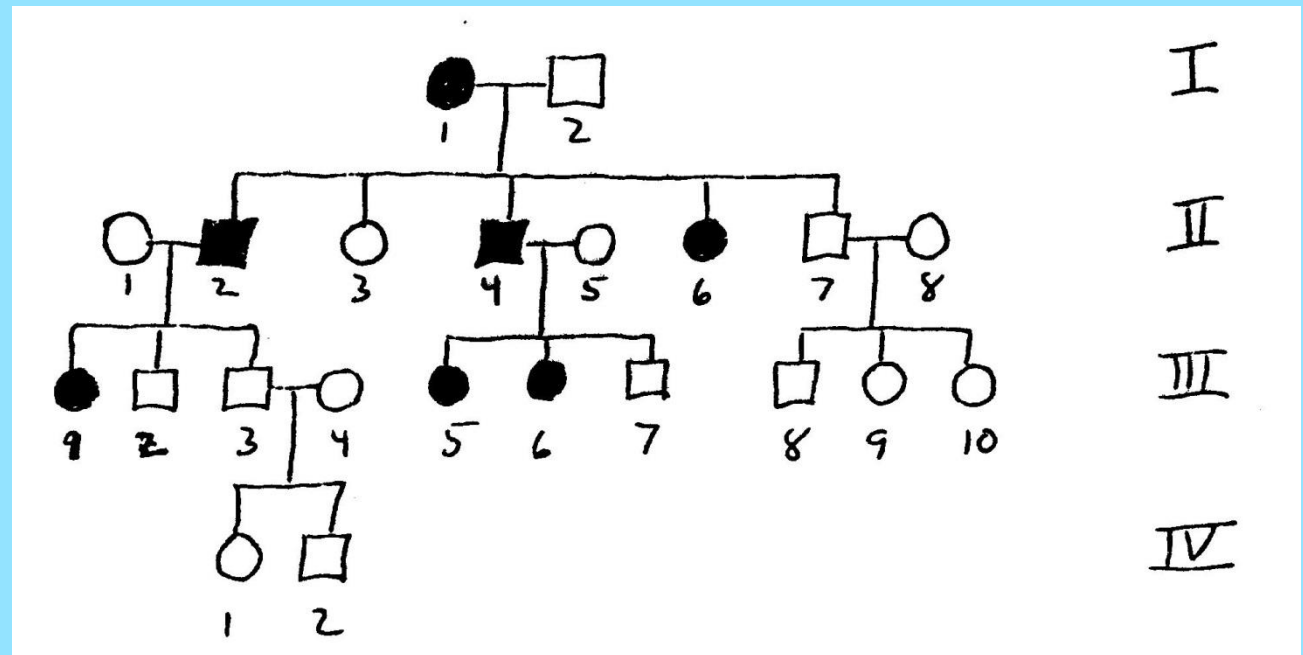
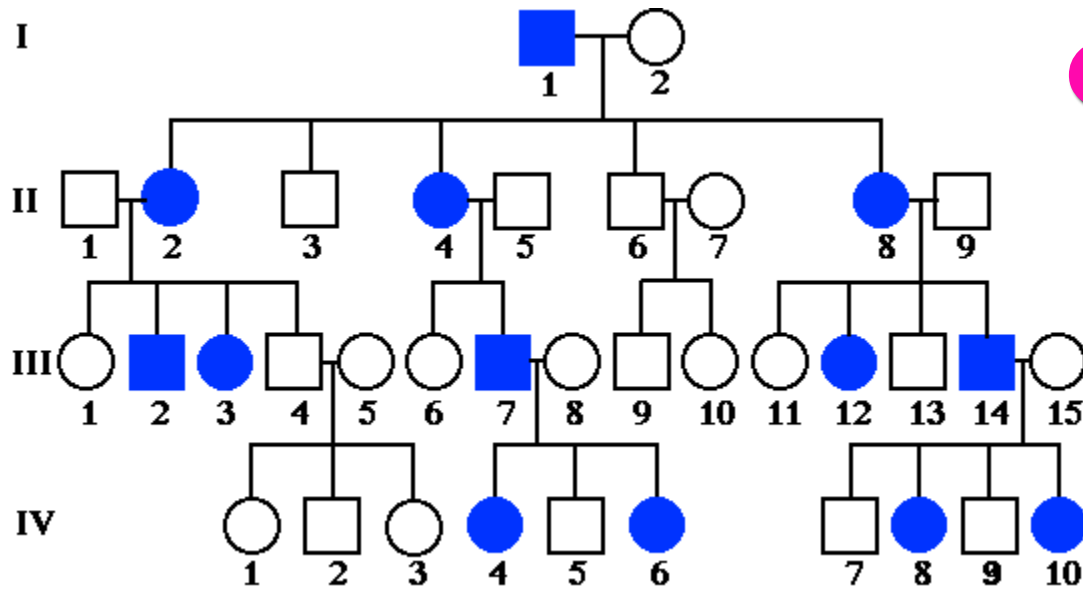

Příklady:

- vitamin D rezistentní rachitis
- **incontinentia pigmenti**

GONOSOMÁLNĚ DOMINANTNÍ DĚDIČNOST - GD

Autosomální dědičnost

Typy sňatků

Typ sňatku	Genotyp dětí (%)		
	<i>AA</i>	<i>Aa</i>	<i>aa</i>
<i>AA</i> × <i>AA</i>	100		
<i>AA</i> × <i>Aa</i>	50	50	
<i>AA</i> × <i>aa</i>		100	
<i>Aa</i> × <i>Aa</i>	25	50	25
<i>Aa</i> × <i>aa</i>		50	50
<i>aa</i> × <i>aa</i>			100

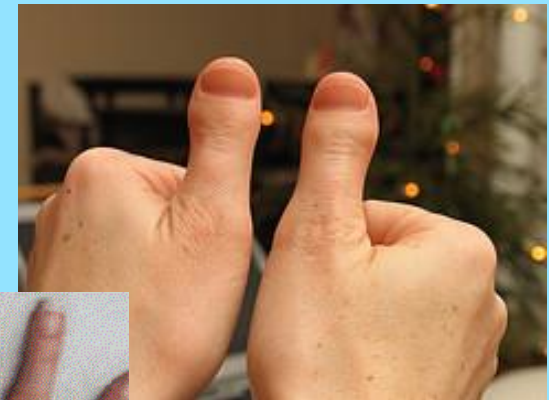
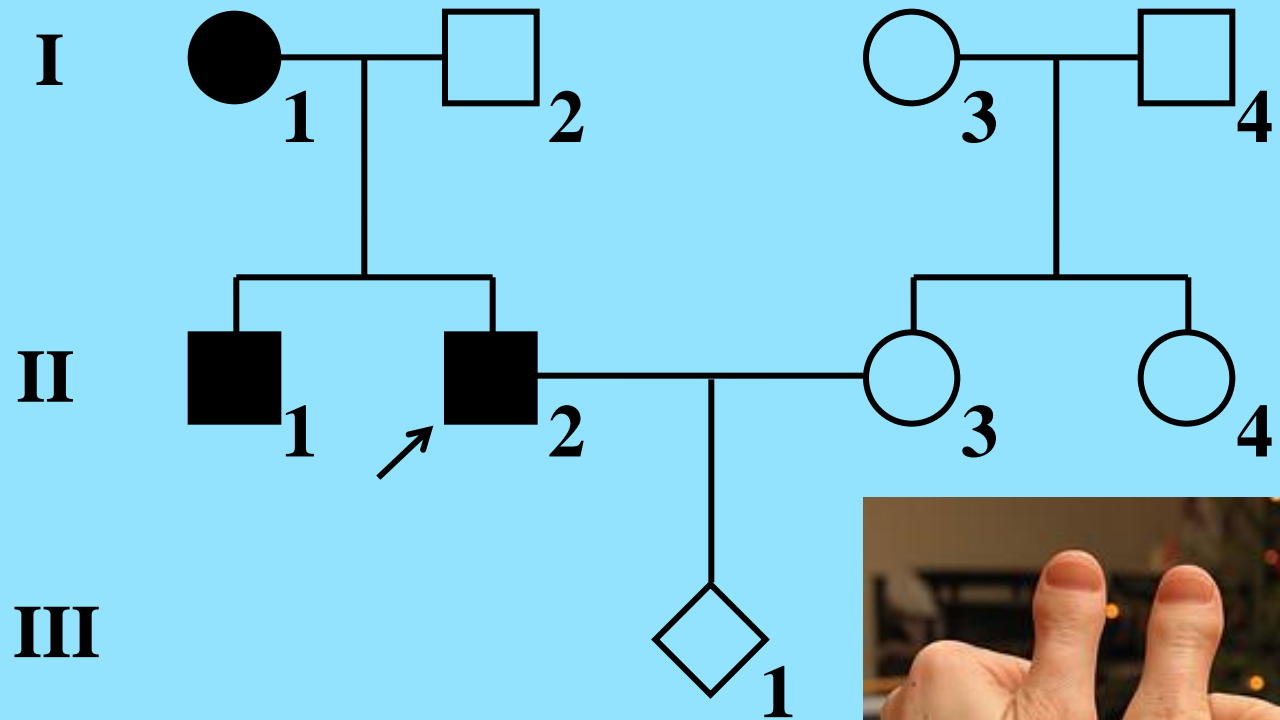
typické
pro

AR

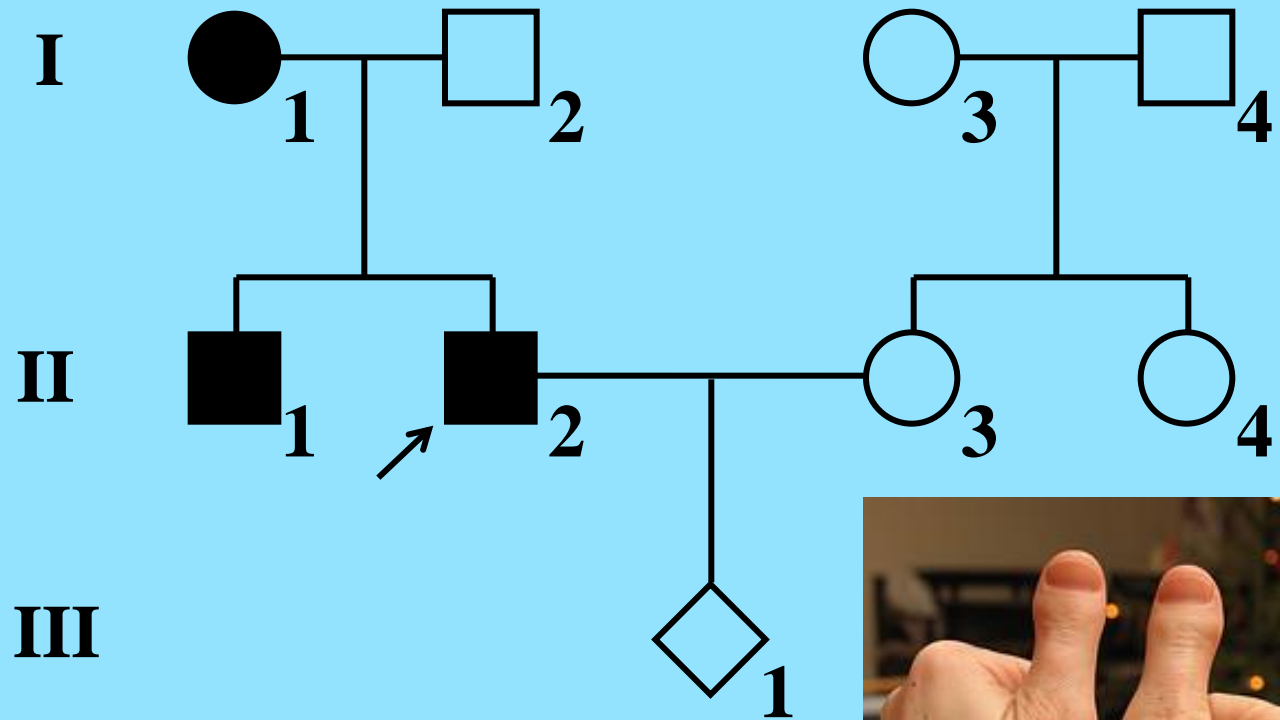
AD

Fenotyp	dominantní	recesivní
----------------	-------------------	------------------

Str. 17, úkol č. 4 - brachydaktylie

Str. 17, úkol č. 4 - brachydaktylie

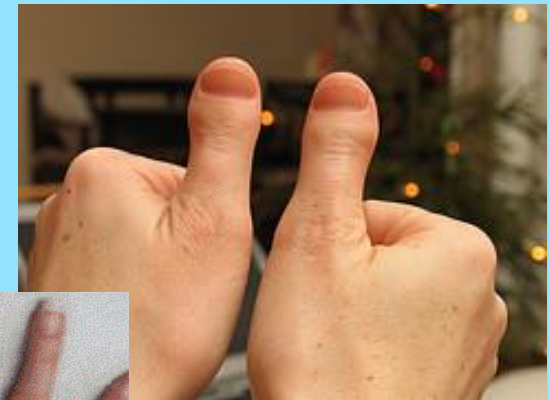

a) II/2 – Aa , II/3 - aa

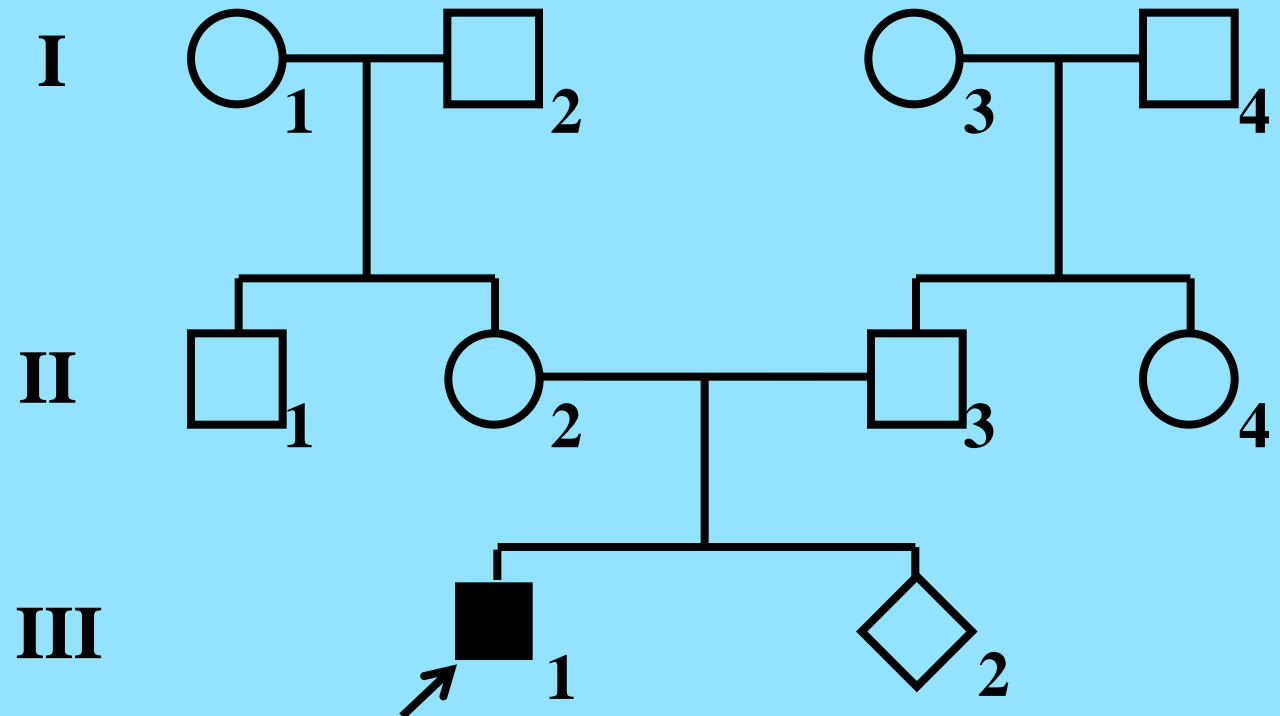
b) 50%

c) 50%

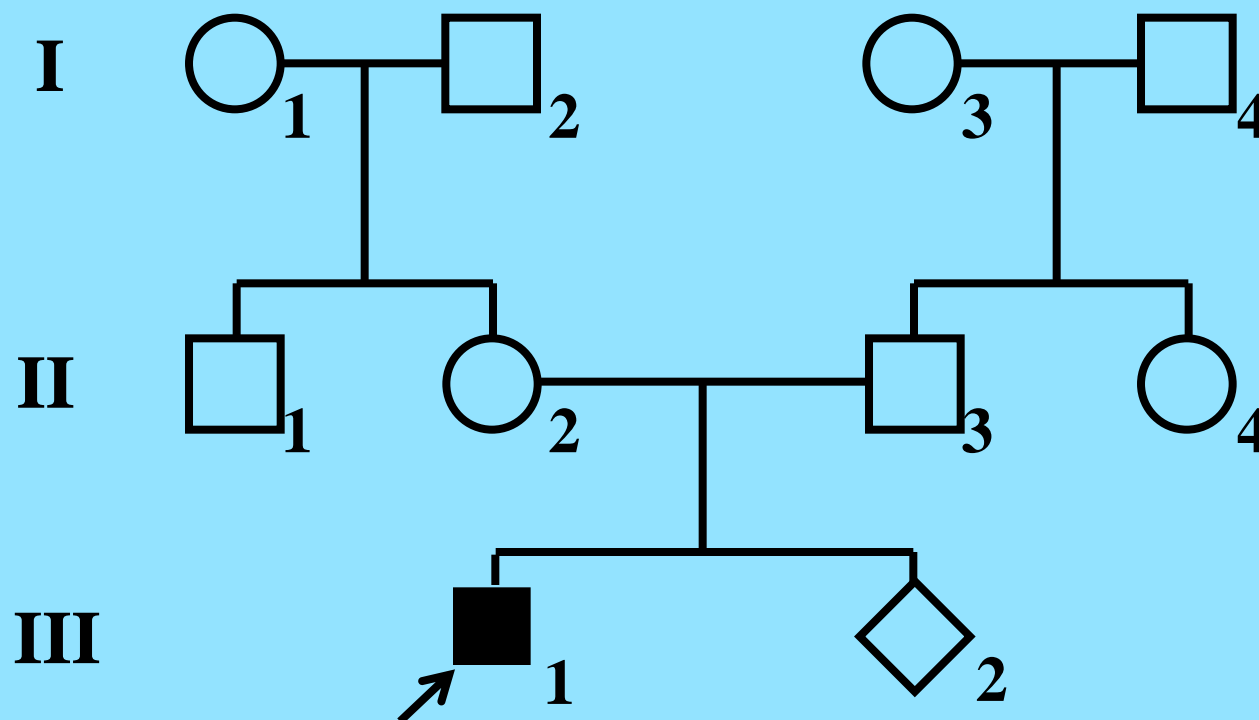
d) 25%

Str. 17, úkol č. 5 - PKU

Str. 17, úkol č. 5 - PKU

a) II/2, II/3 – oba Aa , III/1 aa

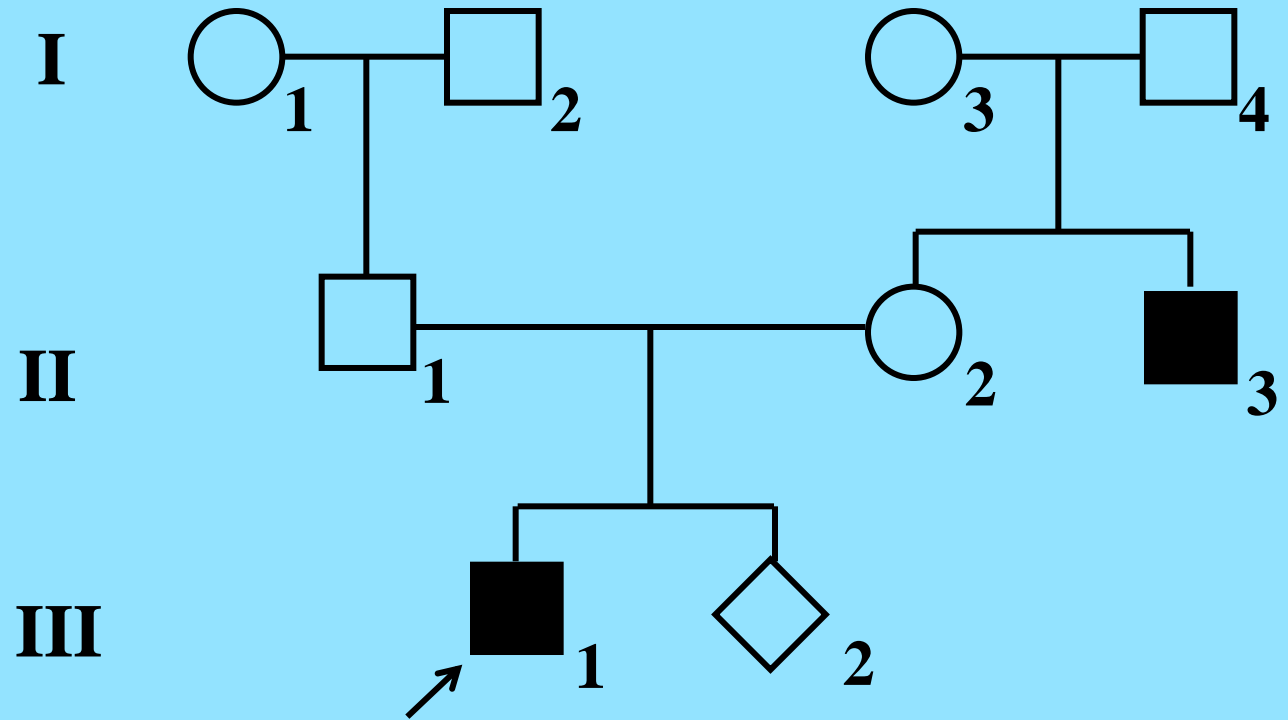
b) 25%

c) $2/3$ (!!!)

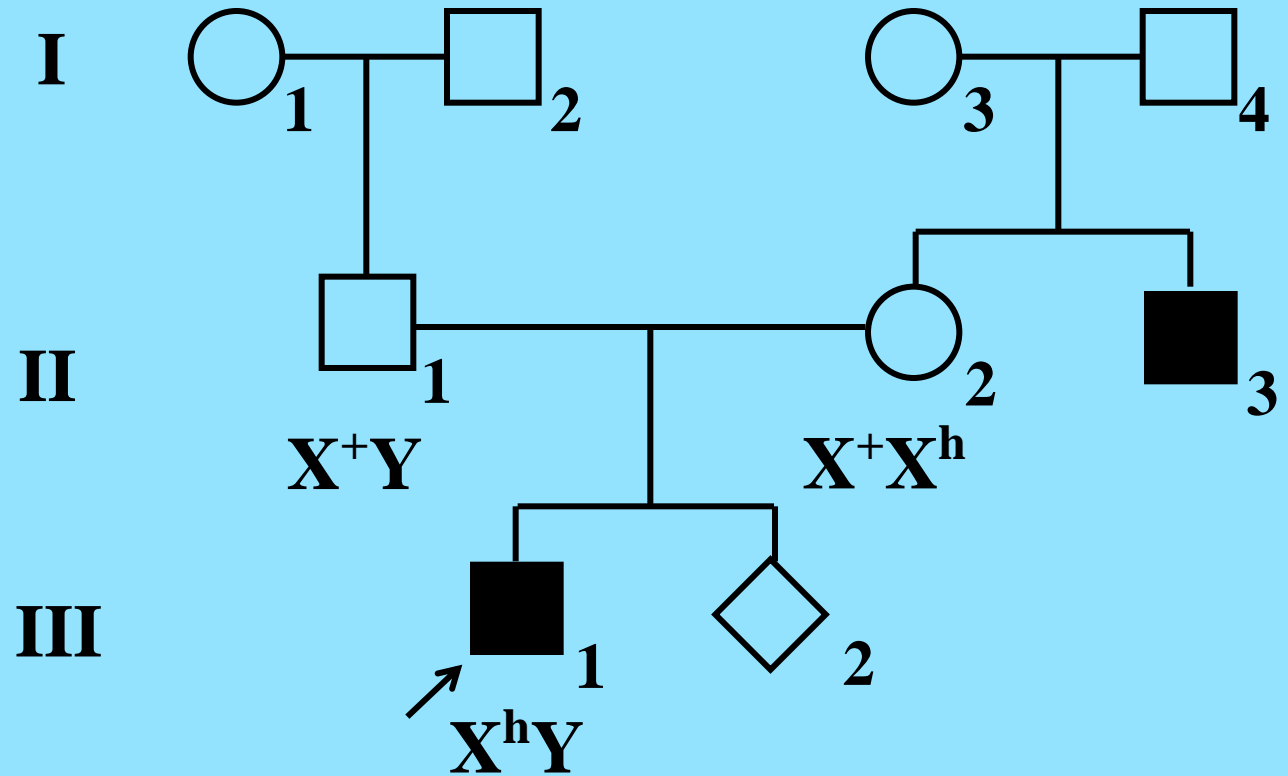
d) $Aa \times Aa$, $Aa \times aa$, $aa \times aa$

	A	a
A	AA	Aa
a	Aa	aa

Str. 18, úkol č. 6 – hemofilie A

Str. 18, úkol č. 6 – hemofilie A

a) Genotypy: II/1 – X^+Y ,
II/2 – X^+X^h ,
III/1 – X^hY

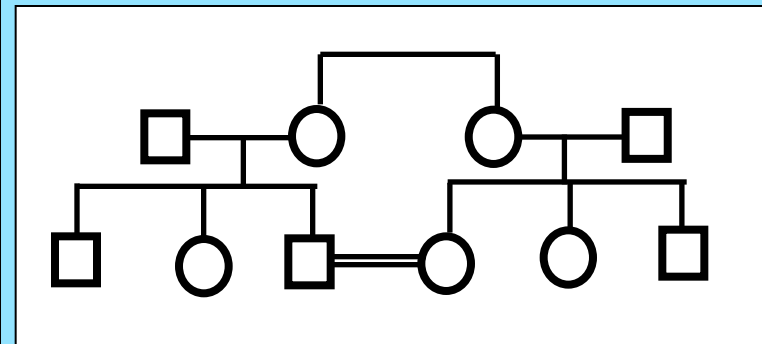
- b) 25%
- c) 50%
- d) 0%
- e) 50%

Příbuzenské sňatky

- zvyšují podíl homozygotů v další generaci, nemění frekvenci alel v populaci
- koeficient příbuznosti – pravděpodobnost, že dvě příbuzné osoby zdědily stejnou alelu od společného předka
 $r = (1/2)^n$ $n...$ počet kroků v genealogii
- koeficient inbreedingu – pravděpodobnost, že jedinec získal obě alely téhož genu od jednoho předka

	Stupeň příbuznosti	r	F
rodič-dítě	1	1/2	1/4
sourozenci	1	1/2	1/4
strýc-neteř	2	1/4	1/8
bratraci 1. stupně	3	1/8	1/16
bratraci 2. stupně	5	1/32	1/64

$$F = (1/2)^{n+1} = r \times 1/2$$

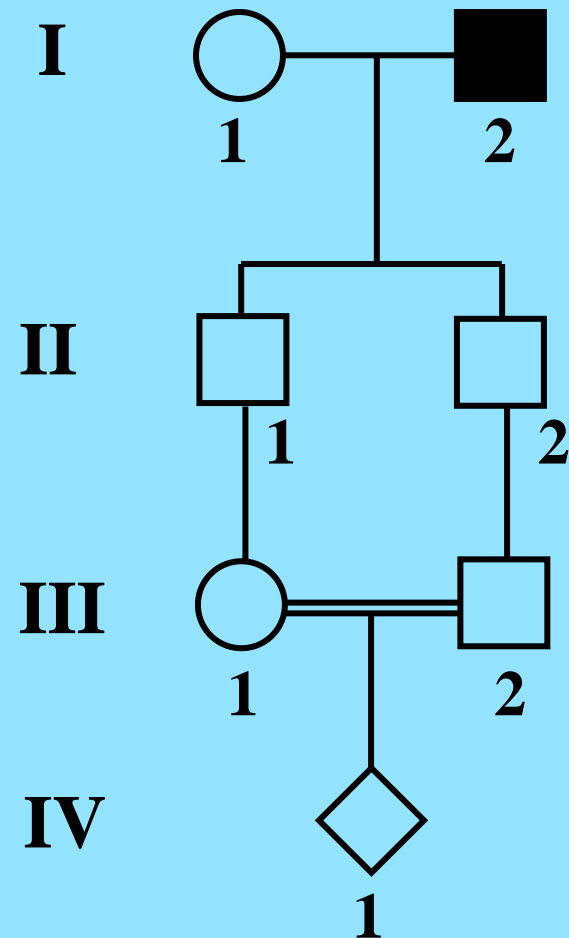

Str. 20, úkol č. 13

– riziko

příbuzenského sňatku

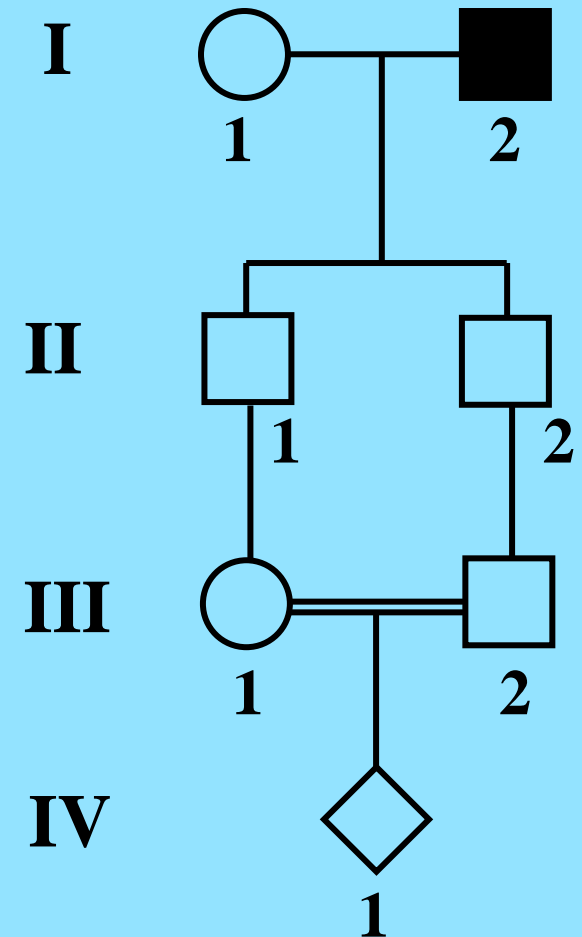

Str. 20, úkol č. 13

– riziko

příbuzenského sňatku

a) AR: I/2 *aa*, II/1 a II/2 *Aa* atd.

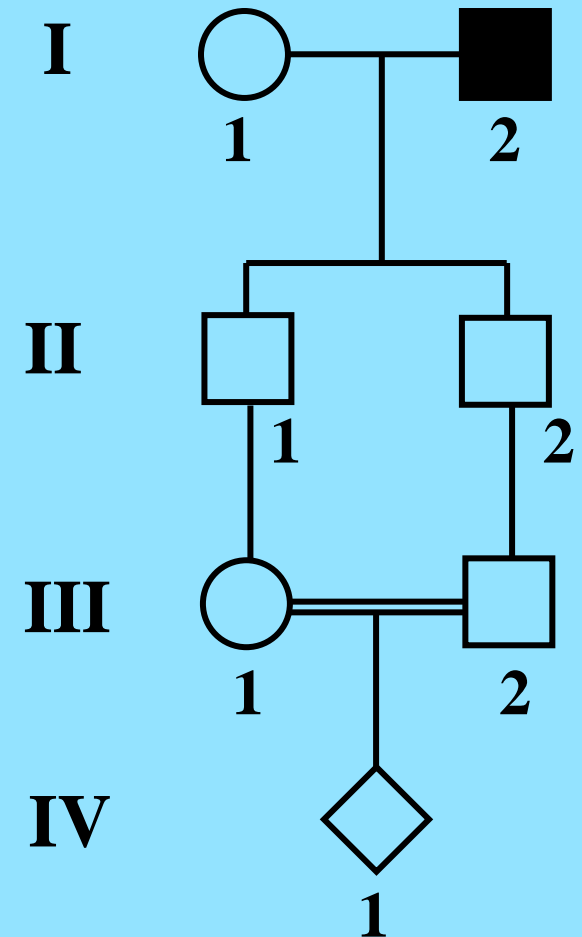

a) AR (např. PKU) - riziko: $1/2 \cdot 1/2 \cdot 1/4 = 1/16$

Str. 20, úkol č. 13

– riziko příbuzenského sňatku

b) AD: I/2 Aa , II/1 a II/2 aa atd.

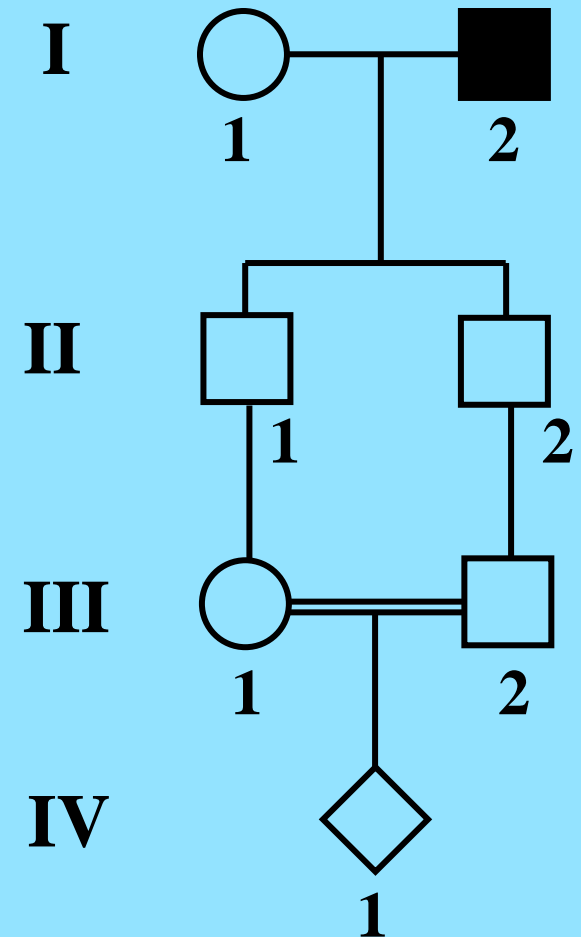

b) AD (např. brachydaktylie) - riziko = 0

Str. 20, úkol č. 13

– riziko příbuzenského sňatku

c) XR: I/2 X^hY , II/1 a II/2 X^+Y atd.

c) XR (např. hemofilie) - riziko = 0

Str. 20, úkol č. 13

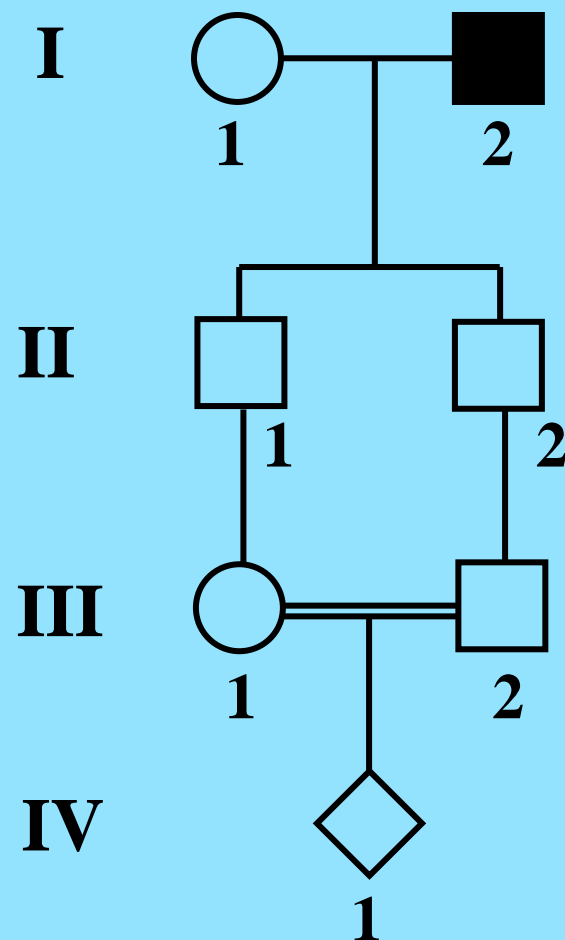
– riziko

příbuzenského sňatku

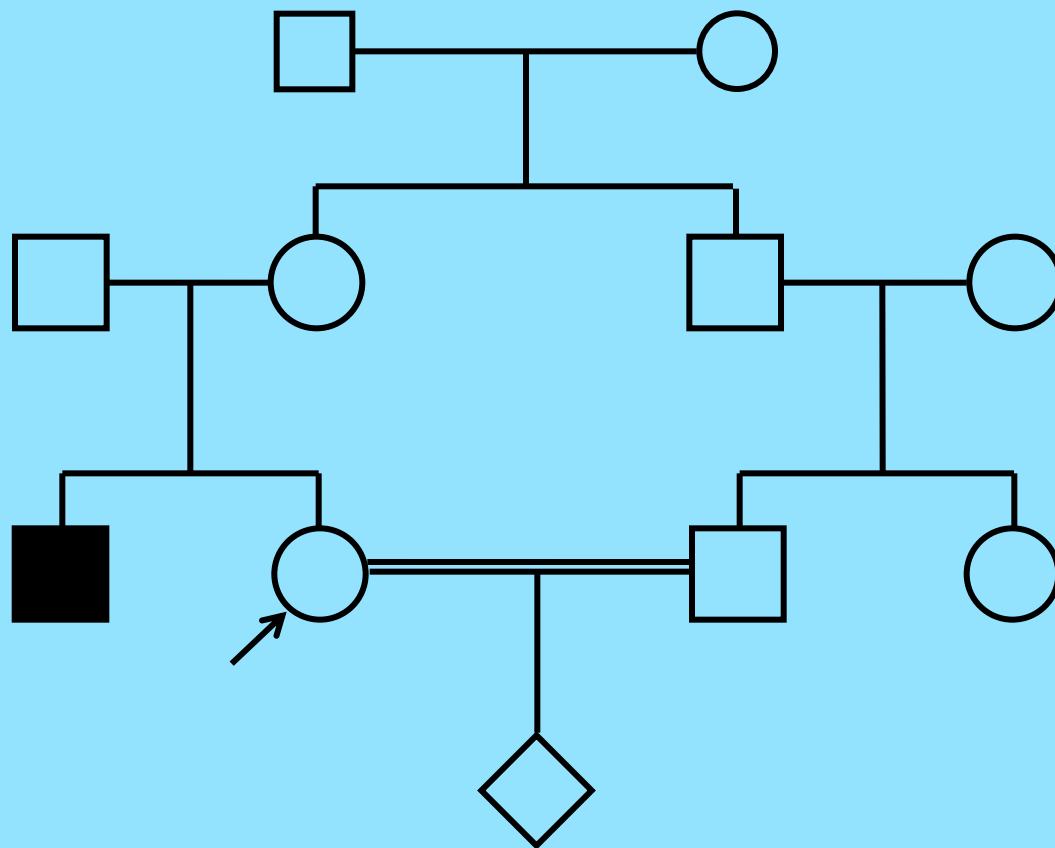
- a) AR: I/2 aa , II/1 a II/2 Aa atd.
- b) AD: I/2 Aa , II/1 a II/2 aa atd.
- c) XR: I/2 X^hY , II/1 a II/2 X^+Y atd.

SOUHRN

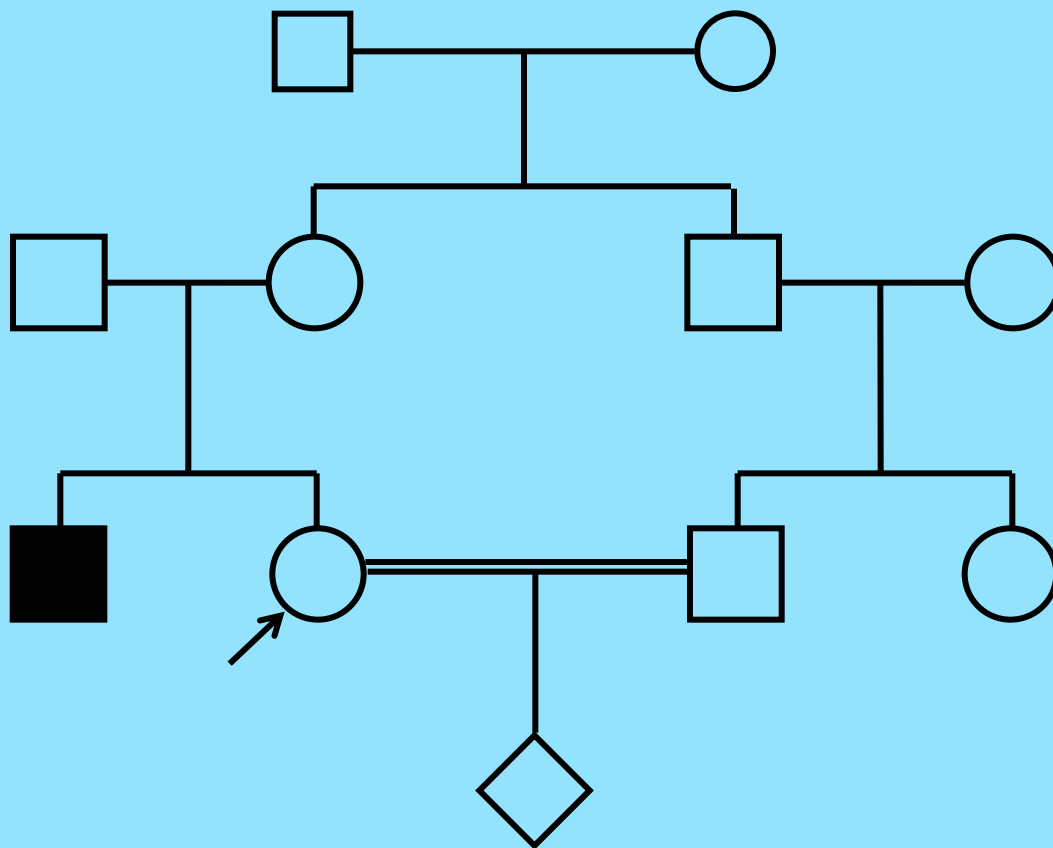
- a) AR (např. PKU) - riziko: $1/2 \cdot 1/2 \cdot 1/4 = 1/16$
- b) AD (např. brachydaktylie) - riziko = 0
- c) XR (např. hemofilie) - riziko = 0

Stanovte riziko postižení PKU pro dítě z příbuzenského sňatku

Stanovte riziko postižení PKU pro dítě z příbuzenského sňatku

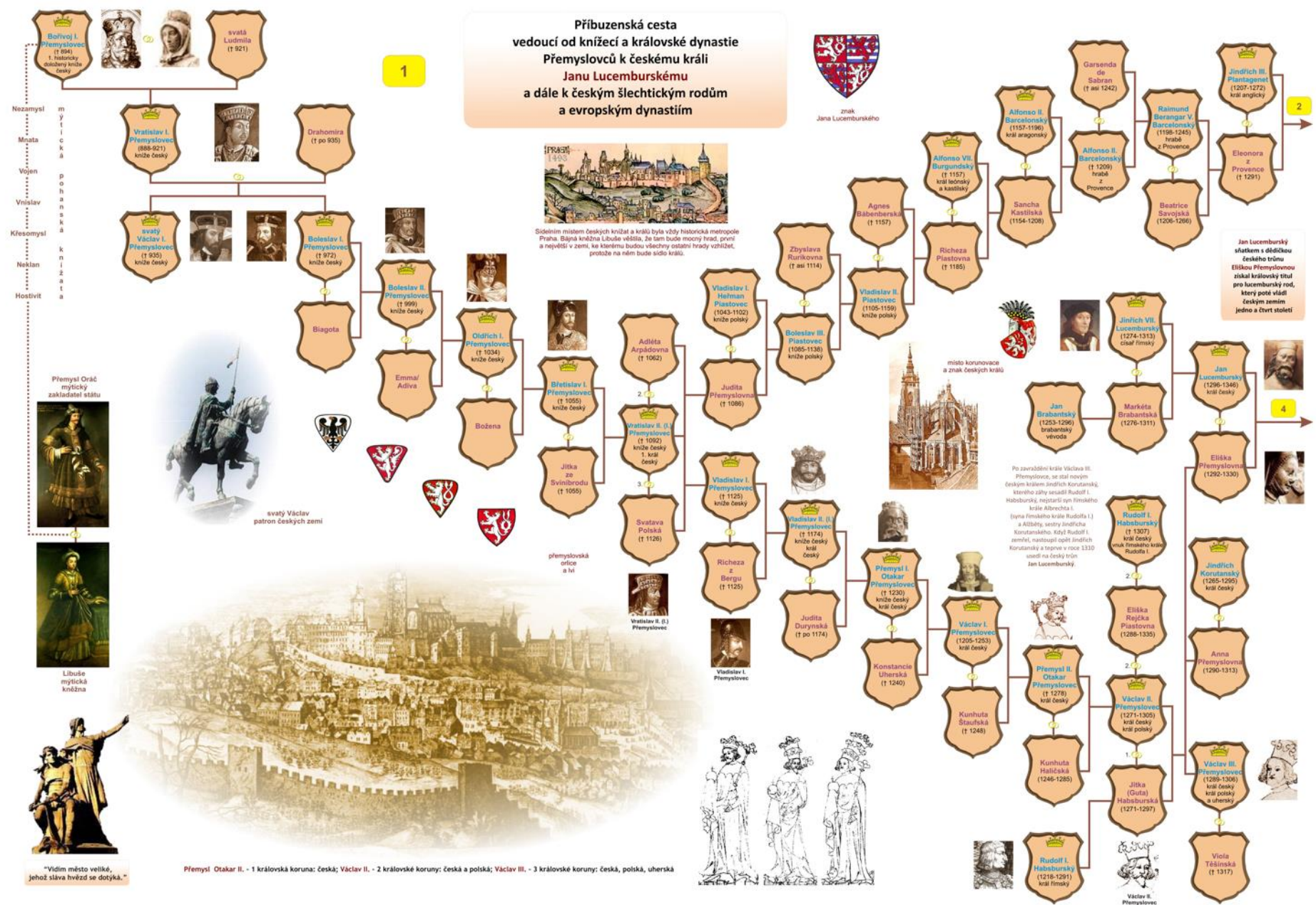
riziko: $2/3 \cdot 1 \cdot 1/2 \cdot 1/2 \cdot 1/4 = 1/24$ (cca 4 %)

Příbuzná cesta vedoucí od kněžecí a královské dynastie Přemyslovců k českému králi Janu Lucemburskému a dále k českým šlechtickým rodům a evropským dynastiím

1

2

Solenním místem českých knížat a králů byla vždy historická metropole Praha. Šlápně kněžna Líbuše vládní. Je tam bude mnozí hradi, první a největší v zemi, ke státnímu budou všechny ostatní hrady vzhledet, protože na něm bude síditi králové.

místo korunovace a znak českých králů

svatý Václav patron českých zemí

Premysl Otakar mytický zakladatel státu

Libuše mytická kněžna

"Vidím místo veliké, jehož sláva hvězd se dotýká."

Přemysl Otakar II. - 1 královská koruna: Česká; Václav II. - 2 královské koruny: Česká a polská; Václav III. - 3 královské koruny: Česká, polská, uherská

Václav II. Přemyslovec

4

Eliška Přemyslovna (1292-1330)

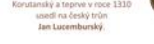
Václav III. Přemyslovec (1298-1306) král český a uherský

Vicia Těšínská († 1317)

Jan Lucemburský slatkem s dědičkou českého trůnu Eliškou Přemyslovnou získal královský titul pro lucemburský rod, který poté vládl českým zemím jedno a čtvrt století

Po zavraždění krále Václava III. Přemyslovice, se stal novým českým králem Jindřich Korutanský, kterého záhy smrti Rudolf I. Habsburský, nestarší syn římského krále Albrechta I. (syna římského krále Rudolfa I.) a Alibičky, sestry Jindřicha Korutanského. Když Rudolf I. zemřel, nastoupil opět Jindřich Korutanský a teprve v roce 1330 usel na český trůn Jan Lucemburský.

Rudolf I. Habsburský († 1307) král český a uherský

Eliška Rájčica Přislovna (1288-1335)

Anna Přemyslovna (1290-1313)

Václav III. Přemyslovec (1298-1306) král český a uherský

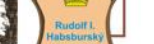
Vicia Těšínská († 1317)

Rudolf I. Habsburský (1218-1291) král římský

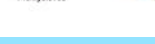
Václav II. Přemyslovec (1278-1325) král český

Kunhuta Štaufská († 1248)

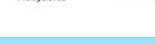
Eliška Rájčica Přislovna (1288-1335)

Anna Přemyslovna (1290-1313)

Václav III. Přemyslovec (1298-1306) král český a uherský

Vicia Těšínská († 1317)